

Види версій у провадженнях про прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою

Андрейко Ю. О., здобувач кафедри криміналістики та судової медицини (Національна академія внутрішніх справ)

Версія є необхідною основою планування розслідування, без чого не відбувається жодне кримінальне провадження. Підставою для формування версій є аналіз вихідного доказового матеріалу.

Версії як моделі в пізнанні слідчого про прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди, мають декілька функцій, серед яких: аналітична, пізнавальна, прогностична, організаційна.

Під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою версії визначають обставини, що підлягають встановленню. Якщо версія правильна, то повинні бути визначені наслідки, які випливають з неї. Зокрема, якщо приватизація приміщення підприємства відбулася у зв'язку із прийняттям неправомірної вигоди, то мають бути наслідки цього, наприклад, у вигляді порушення документального оформлення, зниження ціни об'єкта, розпорядження окремих посадових осіб та ін. Назване дозволяє сформулювати обставини, які підлягають встановленню. До них належать: а) установлення правильності документального оформлення; б) визначення дійсної вартості об'єкта; в) ким, коли та за яких обставин були дані розпорядження про приватизацію тощо. Подібні обставини виступають підставою для організації певних слідчих (розшукових) дій.

У криміналістиці версії поділяють на загальні і окремі, типові та конкретні. Так, версії про предмет доказування називають загальними версіями. Версії про доказові факти та про можливі джерела доказів є окремими версіями. [1, с. 69] Дослідники розділяють версії на загальні й окремі залежно від обсягу встановлення обставин (фактів, що підлягають встановленню). Загальні версії будуються для пояснення події в цілому, її характеру, причинного зв'язку між фактами, що утворюють склад злочину. Окремі - є вірогідними судженнями про окремі обставини вчинення злочину, які у своїй сукупності складають елементи складу злочину. Це версії про місце, час, знаряддя злочину, його суб'єкта, вид умислу тощо. [2, с. 37-38].

Під типовою версією розуміють пояснення події в цілому або окремих її частин, засноване на даних узагальненого досвіду роботи щодо розкриття і розслідування злочинів, що накопичений правоохоронними органами (який узагальнений наукою криміналістикою) [2, с. 38]. Типові версії, що висуваються за недостатності вихідних даних, на початковому етапі розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди дають загальне та найхарактерніше пояснення даних про обставини цього злочину. У ході подальшої перевірки помилкові типові версії

усуваються, а ті, що підтвердилися деталізуються та висуваються конкретні версії.

Таким чином, під типовою версією розуміється пояснення події в цілому або окремих її елементів, засноване на даних узагальненого досвіду слідчої, судової, експертної та оперативно-розшукової практики по аналогічним справам [3, с. 290]. Типова версія - це найхарактерніше для даної ситуації з точки зору певної галузі наукового знання або узагальненої практики вірогідне пояснення події або окремих фактів [4, с. 30].

При розслідуванні прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою висунення версій зумовлено слідчими ситуаціями.

Типовими ситуаціями при розслідуванні злочину, передбаченого ст. 368 КК України, є такі:

а) отримана інформація про передачу неправомірної вигодислужбовій особі і здійснення нею певних дій в інтересах особи, учасники неправомірної вигоди заперечують її факт;

б) отримана інформація про передбачувану неправомірну вигоду, є заява про майбутньої надання;

в) учасники неправомірної вигоди затримані «на гарячому», у момент передачі предмету неправомірної вигоди;

г) набувача неправомірної вигоди затримано у момент передачі відповідного об'єкта у зв'язку із заявою потерпілого про вимагання, яке мало місце стосовно нього;

г) у відомстві, на підприємстві, установі чи організації встановлено численні й систематично здійснювані факти прийняття неправомірної вигоди, маються заяви низки співробітників і сторонніх осіб про корупційну систему й вимагання неправомірної вигоди від осіб, які звертаються для вирішення законних інтересів. [5 с. 83].

У зв'язку з цим, ми пропонуємо такі типові версії:

1) передача неправомірної вигоди службовій особі мала місце;

б) передача неправомірної вигодислужбовій особі не мала місця;

в) мала місце обмова службової особи з метою її скомпрометувати й усунути із займаної посади;

г) мало місце провокація неправомірної вигоди для усунення службової особи як конкурента в тій чи іншій сфері (банківській системі, адміністративній, науковій тощо).

Водночас, висунення версій про прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, не може бути обмежено встановленим переліком. Залежно від галузі, становища посадової особи, її можливостей, цілей, які повинні бути досягнуті за допомогою неправомірної вигоди, її предмета та інших чинників, версії можуть видозмінюватися.

Список використаних джерел:

- 1 Ларин А.М. Расследование по уголовному делу. Планирование, организация / А. М. Ларин. - М.: Юрид. лит., 1970. - 224 с.
- 2 Бандура О.А. Криминалистическая версия: гносеологический, логический и психологический аспекты: учеб.пособие / О. А. Бандура, В. Г. Лукашевич. - К.: КВШ МВД СССР им. Ф.Э. Дзержинского, 1991. - 80 с.
- 3 Криминалистика / под ред. проф. И. Ф. Крылова. - Ленинград: Изд-во Ленингр. ун-та, 1976. - 591 с.
- 4 Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия / Р. С. Белкин. - 2-е изд. доп. - М.: Мегатрон XXI, 2000. - 334 с.
- 5 Мишков Я. Є. Методика розслідування хабарництва: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Мишков Ярослав Євгенович. - Х., 2005. - 179 с.